

hírek

Illetlenség, felfüggesztve!

• Munkatársunktól

Nagy vihart váltott ki, amikor Amerikában megszárazta a szenátus az ún. illetlenségi törvényt, mely megszabja, hogy milyen anyagokat lehet elhelyezni az Interneten. A Communications Decency Act tiltja az „illetlen” tartalmú, obscén vagy nyilvánvalóan sértő információk elhelyezését és forgalmazását a hálózaton. Néhány hete azonban bombaként robbant a hír: egy amerikai szövetségi bíróság alkotmánybíróként találta és megtiltotta az obscenitási törvény végrehajtását, ugyanis a kormány a szólásszabadságot korlátozza. A bíróság szerint is tiltani kell olyan az alkotmány által nem védett megnyilvánulásokat, mint az obscenitás, azonban szerintük a törvény jelenlegi formájában túllép ezen, és sérti a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot.

„Az Internetet meg kell védeni az állami beavatkozástól” – nyilatkozta az egyik bíró a pert megindító American Civil Rights Union polgárjogi szervezet javára hozott döntés után. Clinton elnök viszont újfent védelmébe vette a törvényt: „Mint a törvény aláírásakor most is meg vagyok győződve arról, hogy Alkotmányunk megengedi, hogy ezzel a törvénnyel segítsük a szülőket, és megelőzzük a nemkívánatos anyagok terjesztését a számítógéphálózatokon.”

Az Igazságügyminisztérium még fellebbezhet a döntés ellen a Legfelsőbb Bíróságnál. A bírósági döntés és az indoklás mintegy 177 oldalas szövege természetesen az Interneten is elolvasható (két cím az elérhető helyek közül: www.aclu.org, www.cdt.org). Az Internetto folyóirat pedig csinos kis linkgyűjteményt eskábált össze, mellyel a döntést kommentáló legfontosabb fórumokra juthatunk.

Net-hírek

• Munkatársunktól

A Faximum Software Inc. új Swift csomagja lehetővé teszi a felhasználóknak, hogy faxot küldhessenek illetve fogadhasanak meglévő Web-böngészőjükkel, illetve E-mail kiszolgálóikról. A szoftver támogatja személyes telefonkönyveket, aláírást, tetszőleges listák és mellékletek használatát is. A Solaris beta már működik, a HP-UX, Linux, SunOS, SCO OpenServer portolások pedig folyamatban vannak.

Igencsak kapások a nemrégiben tőzsdére ment Security First Network Bank (SFNB) részvényei, mert értékük a duplájára nőtt. Az SFNB az első kizárólag Interneten alapuló amerikai pénzintézet, melynek tranzakciói egy speciális, biztonságos HP-UX operációs rendszeren zajlanak.

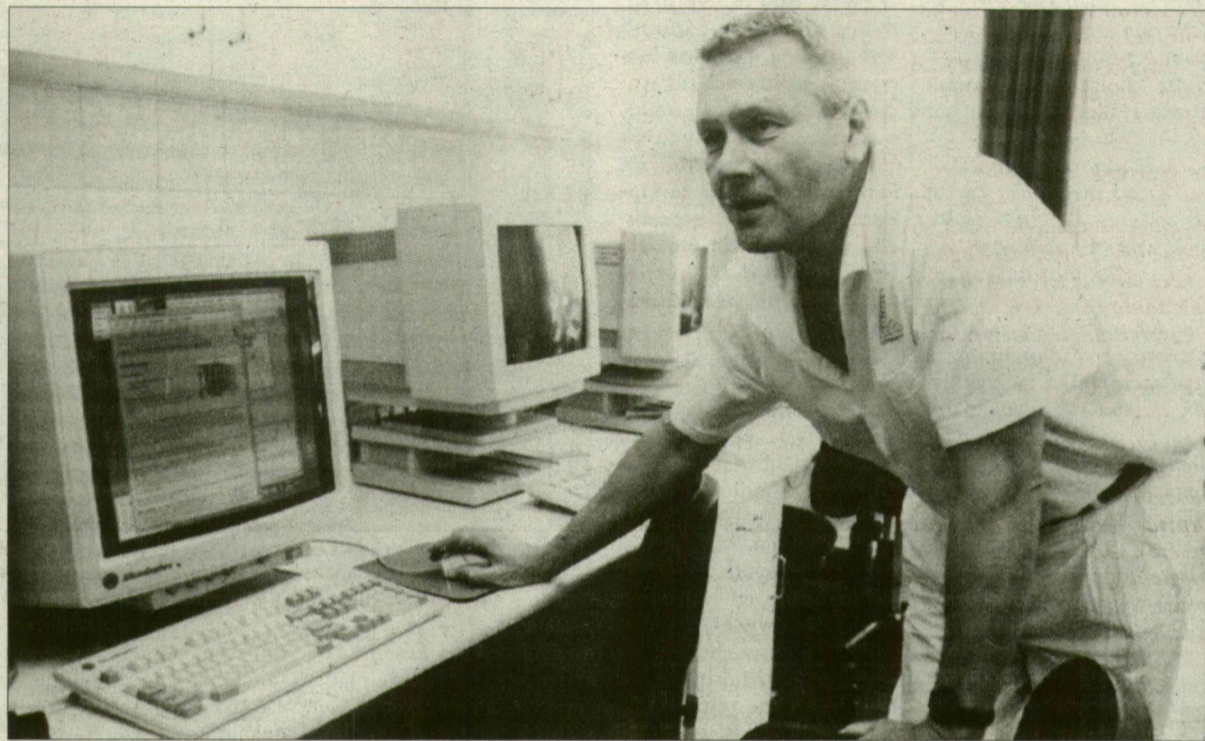
Az egyre bővülő Internet hálózat legnagyobb felsőszintű domainje, a .COM ma már beavatkozást, átstrukturálást igényel. Felmérések szerint az alhálózatok közel 87%-a a .COM domainbe tartozik, s ez új megoldások keresését követeli meg. (Forrás: infopen.X hírlevél, www.eunet.hu/infopen)

• Orvosi Informatikai Intézet a SZOTE-n

Képernyőn követik a beteget

A világon mindenütt így történt. Rohamtempóban. Ilyen az informatika fejlődésének természete. Tudják ezt már a laikusok is, ettől az iramtól mégis eláll néha az ember lélegzete: az elektronika szinte egyik pillanatról a másikra változtatja meg az életfeltételeket az emberi működés minden terepén. Az egykori – nem is olyan régi – egész szobát elfoglaló számítógép ma már mosolyt fakaszt az egyetemeken: oktatók és hallgatók integrált rendszerek segítségével lépnek kapcsolatba egymással és a legtágabb külvilággal. A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetemen intézetté fejlődött a korábbi számítástechnikai központ, úgy hívják: Orvosi Informatikai Intézet. Három éve dr. Hantos Zoltán egyetemi tanár az igazgatója, aki korábban a JATE számítástudományi tanszéki csoportjában is a biológiai rendszerek modellezését kutatta, s pályája kezdetétől a számítógépek egészségügyi alkalmazása érdekelte. A segítségével mutatjuk be az intézetet.

Az orvosegyetemi számítástechnikai központ eredetileg a központi kutatólaboratórium szervezeti egysége volt, s 1978-ban önállósult. Gyökeresen megváltozott a csoport tevékenysége, amint megjelentek a felhasználóbarát gépek és programok. Már nem volt szükség arra, hogy minden egyes feladat kapcsán számítógépes programokat fabrikáljanak; egészen kezdők számára is könnyen kezelhető szövegszerkesztési, grafikai, adatgyűjtési és statisztikai programok léteznek, amelyek segítségével az összes számítástechnikai rutinmunkát el tudják végezni az egyes inté-

Dr. Hantos Zoltán: – Az Internet-böngészők köre rohamosan bővül. (Fotó: Miskolczi Róbert)

zetekben és klinikákon. A számítógép valamennyi egyetemi részlegben mindennapos munkaeszközzé vált.

• Mi a dolga az intézetnek?

– Az elnevezés változása nem pusztán formalitás. Egyetemi intézetként három feladatkörünk van: oktatás, kutatás, szolgáltatás. Az utóbbi években lezajlott fejlesztések révén a szegedi orvosegyetem vezeti a hasonló intézmények országos mezőnyét a számítástechnikai oktatásban és az infrastuktúra tekintetében is. A Szegedi Universitas Egyesület több fordulóban is nyert FEFA-pályázatokat és az egyetem saját erőfeszítéseinek köszönhetően a gépparkunk is bővült és jelentős hálózati fejlesztéseket is végrehajtottunk. Ma négy korszerű oktatóteremünk van és nemrég a főiskolai karunkon is berendeztünk egyet. Szükség is van rá, mert valamennyi karon és szakon

kötelező a hallgatók számítástechnikai képzése.

Informatikai oktatási struktúránk pillanatnyilag egyedülálló a hazai orvosegyetemek között. A Gyógyszerésztudományi Kar hallgatóinak ezen felül matematikát és statisztikát oktatunk, az orvoskaron pedig kötelezően választható tárgya a biostatistika, illetve az orvosi informatika – ezt a képzést is mi látjuk el. Természetesen speciális kollégiumokat is hirdetünk, amelyek egyre több érdeklődő hallgatót vonzanak. A SZOTE-n tíz akkreditált PhD-program van, a doktoranduszok számára kötelezőek a számítástechnikai alapismeretek és a biostatistika kurzusai.

• Az orvosok informatikai alapképzését is ennek az intézetnek a munkatársai segítették?

– Természetesen. Az oktatás mellett a mi feladatunk

a klinikai információs rendszer fejlesztése és fenntartása, számítástechnikai és informatikai tanácsadás, különféle termékek, programok beszerzésének összehangolása. Továbbra is mi végezzük el a rutint meghaladó, elméleti igényességű statisztikai elemzéseket, amelyek a kutatómunkához, vagy éppen a vezetői döntésekhez nélkülözhetetlenek. A közepén vagyunk az integrált klinikai információs rendszer kialakításának.

• Ez mit jelent?

– Eddig is volt számítógépes összeköttetés az egyes klinikák, illetve szakterületek között, de részint a hálózat szorult fejlesztésre, másrészt az volt a probléma, hogy az egyes számítógépes rendszerek nem kapcsolódtak egymáshoz. Most

valamennyi egység beszélő viszonyban lesz egymással. Mondok egy példát: ha az egyik klinikán

kezeltek egy beteget, aki később egy másik klinika betege lett – ott statisztikailag is újnak számított. Újra felvették az adatait – fölöslegesen; újra diagnosztizálták – gyakran fölöslegesen. Egy szóval a korábbi rendszerben nem tudtuk követni a beteg útját. Az integráció ezt szolgálja. Ha valakit egyszer az orvosegyetem bármelyik részlegében kezeltek, s később újra bekerül egy másik részlegbe, rendelkezésre állnak az adatai, a korábbi leletei, diagnózisai. Körülbelül fél éve készültünk el az integrált rendszer kiépítésével a fekvőbetegek vonatkozásában, hátra van – és nagyon sürgető – ugyanezt megcsinálni a járóbetegekre, valamint a laboratórium és a gyógyszerelési rendszerekre vonatkozóan. Sok emberi munkát vehetnek át így a gépek.

– Nem beszélünk még a kutatásról.

– A klinikusokkal kollaborálnak statisztikusaink – vagyis a biostatistika az

egyik kutatási terület az intézetben. A másik a matematika különböző ágainak a biológiai rendszerek vizsgálatában használt módszerei, a harmadik az élettani folyamatok számítógépes jelanalízise és modellezése.

• Milyen terveik vannak?

– Alapképzést nyújtunk a hallgatóknak, de nagy örömmel egyre többet érdeklődnek az informatika iránt. Gyakran előfordul, hogy

hosszú sor áll az oktatóterem előtt,

ahol a külvilággal való kommunikációt biztosítják a gépek. Az Internet-böngészők köre rohamosan bővül, ezért ezt a szolgáltatást szeretnénk fejleszteni. Érdekesként jegyzem meg, hogy a SZOTE, mint intézmény már bemutatkozott az Internet felhasználóinak és ezen belül kiemelkedő az Anatómiai Intézet anyagának felvétele, illetve annak az egyedi értéknek a bemutatása, amit az anatómiai múzeum képvisel. A már említett, a betegkövetésre alkalmas integráció befejezése a másik sürgős dolgunk. Oktatási tervünk pedig egy új szak létrehozása az általános orvosi karon: egészségügyi felsőfokú képzettséggel rendelkezőknek szeretnénk másoddiplomás képzést akkreditáltatni. Az egészségügyi informatikus szak hallgatói kórházak, más gyógyító intézetek, tisztiorvosi szolgálatok, egészségbiztosítók, stb. informatikusai válnak. Az általános és egészségügyi informatikai alapképzés mellett matematikai, statisztikai elméleti alapokat szerezhettek, gazdasági és társadalomtudományi vezetői, kommunikációs – ismereteket kapnak.

Sulyok Erzsébet

• Iránytű az információdzsungelben

Katalógusok és böngészők

Az Interneten a szó szoros értelmében irdatlan mennyiségű információ kellős közepén találja magát az ember. S rögtön felmerül az első kérdés: merre induljon a rengetegben? Az Internetnek ugyanis nincs a hagyományos értelemben vett telefonkönyve, ahol hivatalosan minden cím és név megtalálható. Ma már azonban szerencsére nagyon jó térképeket találhatunk – magán az információszupersztrádan.

Egy Interneten olvasott tanács szerint, ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy egy ismerősünknek van-e elektronikus postaládája és mi az e-mail címe, akkor a legegyszerűbb felhívni az illetőt és megkérdezni tőle, vagy elővenni a névjegykártyáját. No persze akad azért más módszer is. Magyar embert keresve például két gyűjtemény is a rendelkezésünkre áll. A www.bme.hu/dir címen több mint 15 ezer névből álló e-mail adatbázist találhatunk,

itt főleg az egyetemi szféra levelezőit regisztrálták. A www.hungary.com oldalain pedig ott a „Magyar Internet Ki Kicsoda?”, ahol több mint 2500 magánszemély e-mail címére kereshetünk rá. Mint említettük nincs hivatalos telefonkönyv, így mind a két gyűjtemény valójában önálló kezdeményezés, az önkéntesen feliratkozók címeit teszik közzé. Ha tehát van e-mail címünk, akkor célszerű nekünk is felkeresni a gyűjteményeket és bejelentkezni – ha azt szeretnénk, hogy később benünket is megtaláljanak.

A World Wide Web rengetegében is nagyon jó kis iránytűket találhatunk, melyeket gyakorlatilag két csoportra oszthatunk: keresőszerverekre és katalógusokra.

A katalógusok közé tartoznak az olyan gyűjtemények, mint a nyomtatott formában jólismert Yellow Pages online változata (theyellowpages.com/homepage.htm), az ingyen letölthető programok Mekkájának nevezett shareware gyűjtemény (www.shareware.com), vagy az első számú

játékdoldalnak tartott Happy Puppy Games (www.happy-puppy.com), ahol nemcsak letölthető játékokat találunk, de leírásokat és cheat-gyűjteményeket is.

A neten való barangolás igazi segítőitársai a böngésző szerverek, melyek egész nap a csak a hálózatot „bújják” és folyamatosan raktározzák el a címeket. Ilyen például a Digital néhány hónapja megépített „csodafegyver” az AltaVista (www.digital.altavista.com). Tiszteletreméltó adatbázissal rendelkezik: 225 ezer szerver 30 millió oldalas és 14 ezer hírcsoport üzeneteiben keres az általunk megadott kulcsszavak és meghatározások alapján. Ha valamire kíváncsiak vagyunk, érdemes pontosan célozni, a lehető legszűkebb meghatározással dolgozni, hiszen egyszavas, általános fogalom esetén akár több ezer tételt tartalmazó listát is kaphatunk. Egy másik böngésző, a Yahoo (www.yahoo.com) például már különböző kategóriákat kínál a szűkített keresésre, így eldönthetjük, hogy megadott

kulcsszó vagy név alapján csak a számítástechnikai vagy éppen a magyar oldalak között kotorászson.

A böngészők szolgáltatása ingyenes, az AltaVista a Digital jóvoltából működik, a Yahoo mögött pedig ma már tőzsdén lévő sikeres cég áll. A Yahoo-t egyébként reklámokból tartják fenn, a böngésző oldalain különböző hirdetéseket helyeznek el – ráadásul egy új konstrukció szerint ezekért aszerint fizetnek a hirdető, hogy a felhasználók hányszor kattintanak rá felhívásukra.

Rengetegen fordulnak a böngészőkhöz segítségért – az AltaVista például naponta 10 millió találatot kap! –, így gyakran nekünk is várnunk kell. Érdemes ilyenkor egy házzámmal odébb állni s megpróbálni a többi böngésző szerveret, mondjuk a Lycos-t (www.lycos.com) vagy Infoseek Guide-et (www.infoseek.com).

Természetesen léteznek magyar keresők is, de ezekről majd legközelebb.

Takács Viktor

Sötétképek árok

Nyár elején vonaton tanulni mindig képtelen voltam, mire beértem egy-egy gyök alá, vagy bejutottam az argumentumba, netán filozófiailag kiderült volna, hogy van értelme az életnek, addigra mindig sikerült találnom egy-egy érdekesebb tehenet a réten, vagy napszúrásból fáradtan az eget kapajával gyomtalanító, rótvörös idénymunkást, vagy csak egyszerűen jól esett a szemnek a gyorsan, értelmesen és suhanva változó táj.

Így tanultunk nyár elején a vonaton, mindenki előtt fehér lapok, könyvek, amelyek úgy vaktottak, hogy mandinerből lehetett napozni.

Nyár elején az utolsó vizsga előtt izdadt legjobban az ember, nem volt semmi hendikep, most vagy sohase fog már jönni a nyár. Még egy utolsó testnedvfürdő a nyakkendő alatt, még egy utolsó lubick a nájloningban, mert hogy olyan dezodort nem találtak még föl, ami a vizsgadrukk csöppjeit elbagatelizálja.

Így nyár elején a legjobb tudással se lehetett átugrani a szép idő és a biflázas között húzódos sötétképek árokot, amelynek egyik partján némi érzékiség, a másikon valami megolvadt vasból gyúrt masszázs akarát.

Mind ez nem bír változni nyár elején, most is tele a vonat a tanulóiód végére járó „félkész” diákokkal, egy kis daccal az arcon, hogy hamarosan, amit Jupiternek szabad, azt a kisökök is nagyon fogja bírni.

De ilyenkor, meg a hasonlóan szorult helyzetekben derülnek ki a családfintaszágok is, mint például az, amikor utolsó vizsgámra utaztam, egyszerűen eszembe jutott, hogy hallgató vagyok, hogy ez a foglalkozásom. Na, de ha hallgató vagyok, akkor vajon minek kell nekem beszélni. Ezt jutalmazták is.

Podmaniczky Szilárd